

HØJESTERETS KENDELSE

afsagt fredag den 6. december 2024

Sag BS-35784/2024-HJR

O.W. Supply & Trading A/S under konkurs
(advokat Søren Halling-Overgaard, advokat Birgitte Sølvkær Olesen og
advokat Thomas Bøgelund Norvold)

mod

OW Lux S.à r.l.

og

Altor Fund II GP Limited

(advokat Tomas Ilsøe Andersen, advokat Rune Derno og advokat Christian Bo
Kolding-Krøger for begge),

Altor Equity Partners A/S

(advokat Lars Kjeldsen),

A

og

B

(advokat Søren Juul og advokat Morten Boe Jakobsen for begge),

Boet efter C

(advokat John Korsø Jensen og advokat Jens Ahrendt),

D

(advokat Søren Bergenser),

Deloitte Statsautoriseret Revisionspartnerselskab

(advokat Henriette Gernaa),

E

(advokat Leo Jantzen)

og

F

(advokat Arvid Andersen, beskikket)

I tidligere instans er truffet afgørelse af Østre Landsrets 14. afdeling den 17. april 2024 (B-2633-17).

I påkendelsen har deltaget fem dommere: Poul Dahl Jensen, Michael Rekling, Oliver Talevski, Jan Schans Christensen og Mohammad Ahsan.

Påstande

Kærende, O.W. Supply & Trading A/S under konkurs, har nedlagt påstand om, at syn og skøn i henhold til kærendes spørgsmål 1-24 i skønstema af 15. maj 2023 fremmes for landsretten i sag B-2633-17, subsidiært at alle spørgsmål indeholdt i skønstemaet af 15. maj 2023 fremmes for landsretten i sag B-2633-17.

Indkærede, OW Lux S.à r.l., Altor Fund II GP Limited, Altor Equity Partners A/S, A, B, boet efter C samt Deloitte Statsautoriseret Revisionspartnerselskab, har hver især påstået stadfæstelse.

Indkærede, F, har nedlagt påstand om, at syn og skøn i henhold til kærendes spørgsmål 1-24 i skønstema af 15. maj 2023 fremmes for landsretten i sag B-2633-17.

Sagsfremstilling

O.W. Supply & Trading A/S blev den 7. november 2014 taget under konkursbehandling ved Retten i Aalborg med advokaterne Pernille Bigaard og John Sommer Schmidt som kuratorer.

På kuratorernes anmodning udpegede skifteretten den 3. december 2014 advokat Søren Halling-Overgaard til som ad hoc kurator at varetage ansvarsundersøgelser i bl.a. dette konkursbo. Den 5. februar 2016 udpegede skifteretten advokat Søren Halling-Overgaard til som ad hoc kurator at beslutte, om der var grundlag for at føre ansvarssager.

O.W. Supply & Trading A/S under konkurs (konkursboet) anlagde den 23. december 2016 sag ved Retten i Aalborg (konkurssag I) mod de indkærede i denne sag. Sagen blev senere henvist til Østre Landsret med henblik på sambehandling med en række andre sager, der udsprang af O.W. Bunker-koncernens konkurs.

Konkursboet har i hovedsagen nedlagt påstande over for de sagsøgte (indkærede) om en samlet betaling på ca. 1,2 mia. kr.

Den 23. juli 2019 anmodede konkursboet landsretten om udmeldelse af syn og skøn.

Ved landsrettens kendelse af 10. juli 2020 blev konkursboets anmodning om syn og skøn taget til følge. Af landsrettens kendelse fremgår bl.a.:

"Genstanden for og formålet med syn og skøn, jf. retsplejelovens § 196

...

Konkursboerne har begæret syn og skøn med følgende overskrifter:

1. Deloitte's efterlevelse af god skik i relation til O.W. Bunker A/S' årsregnskab for 2013, især vedrørende Dynamic Oil Trading (Singapore) Pte. Ltd.,
2. indregning og præsentation i forbindelse med koncernregnskabet for 2013 af koncernens handler med oliederivater, og
3. revisionens erklæringer mv. i forbindelse med omstruktureringen i 2012 og 2013 af den internationale koncern, som O.W. Bunker A/S indgik i.

Genstanden for dette syn og skøn og formålet fremgår nærmere af udkastet til skønstemaet og er yderligere uddybet under skriftvekslingen, herunder i konkursboernes procedureindlæg af 26. maj 2020.

På denne baggrund og under hensyn til, at det ifølge forarbejderne til retsplejelovens § 196 fremgår, at en begæring om syn og skøn skal være en kort anmodning, som angiver den overordnede ramme for syn og skøn, finder landsretten, at betingelserne i retsplejelovens § 196 for investorerne og konkursboernes fremsættelse af begæringer om optagelse af syn og skøn er opfyldt.

...

Konkursboernes begæring om syn og skøn (Konkurssag I og II)

Det fremgår af sagerne, at konkursboerne i stævningerne af henholdsvis den 23. december 2016 (Konkurssag I) og den 4. oktober 2017 (Konkurssag II) tog forbehold om at begære syn og skøn.

Det fremgår ligeledes af sagerne, at der ikke ved Retten i Aalborg (for så vidt angår Konkursag I) eller ved Københavns Byret (for så vidt angår Konkursag II) blev afholdt forberedende retsmøder forud for sagerne henvisning i medfør af retsplejelovens § 254, stk. 2, til Østre Landsret henholdsvis den 6. december 2017 og den 17. april 2018. Det første forberedende retsmøde i sagerne var således det fælles forberedende møde i alle de otte samhandlede sager den 23. august 2019.

Konkursboerne oplyste den 18. juni 2019, at man ville anmode om syn og skøn, og begærede ved brev af 23. juli 2019 – forud for det forberedende retsmøde – optagelse af syn og skøn med angivelse af et spørgetema.

På denne baggrund finder landsretten, at konkursboernes begæring om syn og skøn er fremsat senest i det forberedende møde i Konkurs sag I og Konkurs sag II, jf. retsplejelovens § 353, stk. 4, og at der allerede derfor ikke er grundlag for præklusionsvirkning efter retsplejelovens § 358, stk. 3.

At landsretten i Konkurs sag I har fastsat frister for replik og duplik uden at beramme et forberedende møde, kan ikke føre til et andet resultat.

Idet der ikke i øvrigt er forhold, der kan begrunde, at begæringen om syn og skøn skulle have været fremsat på et tidligere tidspunkt, finder landsretten herefter, at konkursboernes begæring om optagelse af syn og skøn i Konkurs sag I og Konkurs sag II er rettidigt fremsat.

...

Konklusion

Landsretten tager herefter investorenes og konkursboernes begæring om optagelse af syn og skøn til følge.”

Den 22. december 2022 afsagde landsretten kendelse om skønstemaets udformning, herunder i hvilket omfang spørgsmål stillet til skønsmændene af henholdsvis konkursboet og Deloitte Statsautoriseret Revisionspartnerselskab (Deloitte) skulle afvises eller tillades.

Den 25. januar 2023 rettede Deloitte henvendelse til landsretten med forslag til, hvilke kvalifikationer skønsmændene skulle opfylde.

Ved henvendelse til landsretten af 6. februar 2023 bestred konkursboet, at skønsmændene skulle opfylde de kvalifikationer, som Deloitte havde foreslået.

Den 14. februar 2023 traf landsretten afgørelse om de kvalifikationskrav, som skønsmændene skulle opfylde. Af afgørelsen fremgår bl.a.:

”Udpegning af skønsmænd.

Der er i B-2633-17 (Konkurs sag I) enighed om, at FSR skal anmodes om at fremkomme med forslag til 2 skønsmænd.

...

Kravene til skønsmændene.

Landsrettens afgørelse:

...

Landsretten finder videre, at FSR skal have følgende oplysninger om de krav, der må stilles til skønsmændene:

- Skønsmændene skal have indgående kendskab til revision af børs-noterede virksomheders koncernregnskaber, herunder IFRS-standarderne.

FSR, og tillige Finans Danmark for det tilfælde, at skønsmændene indhenter revisionsmæssig assistance, skal endvidere have følgende oplysninger:

Følgende revisionsvirksomheder anses for inhabile:

- Deloitte Statsautoriseret Revisionspartnerselskab (part)
- EY Danmark A/S (bistår en sagsøger)
- KPMG P/S (har bistået en sagsøger i en retssag, der sambehandles med B-2633-17)
- PwC Statsautoriseret Revisionspartnerselskab (har bistået en sagsøgt i en retssag, der sambehandles med B-2633-17)."

Den 15. maj 2023 fremsendte konkursboet skønstema til landsretten. Skønstemaet indeholdt konkursboets spørgsmål 1-24 samt Deloitte's spørgsmål VIII A.1-VIII F.2.

Den 19. maj 2023 godkendte landsretten det nævnte skønstema. Landsretten besluttede desuden, at konkursboet skulle rette henvendelse til FSR - danske revisorer (FSR).

Ved mail af 23. juni 2023 foreslog FSR revisionsvirksomheden Grant Thornton, herunder statsautoriseret revisor Kim Kjellberg, som skønsmænd. Af mailen fremgår desuden:

"FSR – danske revisorer skal samtidig gøre opmærksom på, at det ikke er lykkedes at finde en anden, habil og egnet revisionsvirksomhed at stille i forslag, sådan som forespørgslen lød. Dette skyldes, at der er meget få revisionsvirksomheder i Danmark, som har PIE-kunder, og de øvrige – ud over Grant Thornton – er alle inhabile i nærværende sag."

Den 3. oktober 2023 oplyste statsautoriseret revisor Kim Kjellberg, at Grant Thornton ikke for nærværende så sig i stand til at løse opgaven.

Herefter anmodede konkursboet den 5. oktober 2023 landsretten om tilladelse til at rette fornyet henvendelse til FSR vedrørende udpegning af en skønsmand. Af anmodningen fremgår bl.a.:

”Henvendelsen vil i givet fald ske på samme grundlag som besluttet af landsretten ved retsbog af 19. maj 2023, dog med den modifikation, at skønspersonen ikke fordres at skulle have kendskab til revision af PIE-virksomheder (børsnoterede virksomheder), mens øvrige krav oprettholdes, herunder kravet om IFRS-kendskab.

Konkursboet har på baggrund af Grant Thorntons tilbagemelding gennemgået Konkursboets spørgetema, og det er Konkursboets opfattelse, at der ikke er noget til hinder for, at de af Konkursboet stillede spørgsmål i givet fald kan besvares af en skønsperson, der ikke har ”indgående kendskab til revision af børsnoterede virksomheder”.

Der er således ingen af Konkursboets spørgsmål, der omhandler erklæringer afgivet vedrørende et børsnoteret selskab, og alene en af de af Deloitte afgivne erklæringer er afgivet efter tidspunktet for børsnoteringen i marts 2014, nemlig påtegningen på årsregnskabet for 2013 for Wrist Marine Supplies A/S. Alene Konkursboets spørgsmål 25-32, omhandler påtegningen på årsregnskabet for 2013 for Wrist Marine Supplies A/S, hvorfor Konkursboet frafalder disse spørgsmål, når henses til påtegningstidspunktet.

Konkursboet finder dermed, at det herefter alene er nødvendigt, at skønspersonen besidder erfaring med revision af større koncerner, der aflægger koncernregnskab efter IFRS.”

Af landsrettens retsbog af 24. oktober 2023 fremgår bl.a.:

”Retsformanden bemærkede, at indkaldelsen til dagens retsmøde skyldes problemet med at få udpeget skøns mænd, og at fristerne fastsat på det forberedende retsmøde den 11. september 2023, derfor er sprunget.

Spørgsmålet om udpegning af skøns mænd, herunder kravene til deres kvalifikationer og mulighed for at afgive skønserklæring inden for rimelig tid, blev drøftet.

...

For så vidt angår konkursbo-sagerne var der enighed mellem parterne om, at FSR kan anmodes om at bringe egnede kandidater i forslag, og at det ikke forudsættes, at disse kandidater har PIE-kendskab. Parterne vil

så tage stilling til, hvorvidt de mener de foreslåede kandidater konkret besidder de nødvendige faglige kvalifikationer. Fristen for at FSR kan bringe kandidater i forslag fastsættes ligeledes til den 31. oktober 2023.”

I forlængelse heraf rettede konkursboet den 24. oktober 2023 på ny henvendelse til FSR med henblik på, at FSR skulle bringe to nye skønsmænd i forslag.

Den 10. november 2023 foreslog FSR statsautoriseret revisor Anders Bisgaard, Beierholm, og statsautoriseret revisor Jonas Bødker-Iversen, Grant Thornton, som mulige skønsmænd i sagen.

Den 17. november 2023 skrev Deloitte bl.a. følgende i en mail til landsretten:

”På retsmødet den 24. oktober 2023 blev det drøftet, hvordan parterne og landsretten skulle forholde sig i anledning af, at det ikke havde været muligt at finde egnede skønspersoner, der levede op til den beskrivelse, der fremgår af landsrettens afgørelse af 14. februar 2023 om, at skønspersonerne ”skal have indgående kendskab til revision af børsnoterede virksomheders koncernregnskaber, herunder IFRS-standarderne”. Der var enighed om på retsmødet, at kravet om indgående kendskab til børsnoterede virksomheders koncernregnskaber foreløbigt kunne undlades, idet Deloitte ikke har frafaldet dette krav, men erklæret sig villig til at se på cv’er fra kandidater, der ikke kunne opfylde kravet, med henblik på at vurdere, om disse har den fornødne faglige ekspertise eller om, Deloitte vil henholde sig til landsrettens afgørelse...”.

Af landsrettens retsbog af 21. november 2023 fremgår bl.a.:

”Spørgsmålet om sagernes videre forberedelse, herunder navnlig gennemførelse af syn og skøn, blev drøftet.

...

Advokat Henriette Gernaa oplyste, at Deloitte tidligere har brugt revisionsvirksomheden Beierholm som revisor, og at Beierholm fra oktober 2023 på ny er valgt som revisor for Deloitte. Det betyder, at Beierholm har forholdt sig regnskabsmæssigt til nærværende sag, hvordan den kan forventes at falde ud mv., hvilket efter Deloittes opfattelse i det hele gør revisorer med tilknytning til Beierholm inhabile som skønspersoner.

...

Retten forespurgte om mulighederne for at benytte norske eller svenske skønsmænd.

Parterne var enige om, at dette ikke er en mulig løsning henset til de habilitetsmæssige udfordringer som følge af, at der er grænseoverskridende skandinavisk aktivitet i de relevante skønsmænds virksomheder.”

Den 27. november 2023 anmodede konkursboet FSR om at bringe yderligere skønsmænd i forslag med henvisning til landsrettens retsbog af 21. november 2023.

Den 29. november 2023 svarede FSR følgende:

”Sekretariatet vil nu igangsætte en søgning af to skønsmænd yderligere i sagen. Jeg vil dog i den forbindelse gøre opmærksom på, at det grundet sagens størrelse og kompleksitet samt det allerede oplyste antal inhabile revisionsvirksomheder, kan blive udfordrende at finde yderligere to kompetente skønsmænd til sagen.

Vi skal gøre, hvad vi kan, men det kan blive tidskrævende.”

Den 12. december 2023 foreslog FSR at udpege statsautoriseret revisor Henrik Lundsgaard som skønsmænd.

Af landsrettens retsbog af 15. marts 2024 fremgår bl.a.:

”Landsretten bestemte herefter, at landsretten agter at udpege statsautoriseret revisor Jonas Bødker-Iversen og statsautoriseret revisor Henrik Lundsgaard som skønsmænd i sagerne B-2633-17 (Konkurssag I),
...

Parterne har herefter frist til den 10. april 2024 til at komme med eventuelle bemærkninger. Hvis landsretten ikke senest ved udløbet af denne frist har modtaget indsigelser fra parterne, og landsretten i øvrigt anser tidshorizonten for rimelig, må parterne forvente, at landsretten vil udpege de foreslåede skønsmænd.”

Samme dato besluttede landsretten at omberamme begyndelsestidspunktet fra den 21. oktober 2024 til den 13. januar 2025 for hovedforhandlingen af de 100 retsdage, som sagen var berammet til at vare.

Den 10. april 2024 gjorde Deloitte indsigelse mod, at de nævnte revisorer udpegedes som skønsmænd med henvisning til bl.a., at de ikke opfyldte de kvalifikationskrav, som blev fastsat i landsrettens retsbog af 14. februar 2023.

Ved kendelse af 17. april 2024 traf landsretten afgørelse om, at sagen gennemføres uden syn og skøn. Af landsrettens begrundelse fremgår bl.a.:

”Ved retsbog af 14. februar 2023 stillede landsretten krav om, at de af FSR påviste skønsmænd skulle have et indgående kendskab til revision af børsnoterede virksomheders koncernregnskaber, herunder IFRS-standarderne.

Det viste sig imidlertid umuligt for FSR at fremkomme med forslag til egnede skønsmænd med de anførte kvalifikationer, og der blev herefter enighed mellem sagens parter om, at FSR kunne bringe skønsmænd i forslag, uden at det forudsattes, at disse havde PIE-kendskab, idet der samtidig blev taget forbehold for at tage stilling til, om kandidaterne konkret besidder de nødvendige faglige kvalifikationer. Herefter fremkom FSR med forslag om, at statsautoriseret revisor Jonas Bødker-Iversen og statsautoriseret revisor Henrik Lundsgaard blev udpeget som skønsmænd.

Landsretten finder ikke grundlag for at lempe på de kvalifikationskrav, som landsretten stillede for skønsmændene i retsbogen af 14. februar 2023, og det må således kræves, at skønsmændene har et indgående kendskab til revision af børsnoterede virksomheders koncernregnskaber, herunder IFRS-standarderne, idet landsretten vurderer, at dette kendskab er af betydning i en ikke uvæsentlig del af spørgsmålene til skønsmændene.

Det skal herefter afgøres, om statsautoriseret revisor Jonas Bødker-Iversen og statsautoriseret revisor Henrik Lundsgaard opfylder kvalifikationskravene.

Statsautoriseret revisor Jonas Bødker-Iversen har i en mail af 20. december 2023 besvaret nogle spørgsmål om sit virke, og han har herunder på spørgsmålet om hans arbejde med IFRS-standarder oplyst, at

”Jeg har ikke revideret eller underskrevet selskaber, som har aflagt årsrapport efter IFRS de seneste 5 år. Til gengæld arbejdede jeg med IFRS rapportering i min tid hos PwC i perioden 2008-2013 samt har udført IFRS reviews på IFRS regnskaber i forbindelse med min ansættelse hos Beierholms Faglige udviklingsafdeling i 2015-2016. Herudover har jeg undervist i IFRS teori og praktisk håndtering på SR Akademiet siden 2016 og til dato.”

Han oplyste videre, at han ikke tidligere havde været udpeget som skønsmænd. Han oplyste i en mail af 16. november 2023, at

”Jeg vil påpege, at jeg ikke har været underskrivende revisor på børsnoterede virksomheder samt deltaget i revisioner på børsnoterede virksomheder de seneste 10 år.

Samtidig vil jeg påpege, at jeg har arbejdet med IFRS samt revision på et relativt højt niveau, herunder undervist og bidraget til udarbejdelse af undervisningsmateriale mm.”

Statsautoriseret revisor Henrik Lundsgaard har i skrivelse af 12. januar 2024 bl.a. anført:

”Min erfaring med IFRS-standarder hidrører dels fra mit arbejde med syn- og skønsopgaver, dels fra mit arbejde i FSR – danske revisors responsudvalg samt fra mit arbejde med intern kvalitets sikring her i revisionsfirmaet. Ved arbejde med forhold omkring IFRS-standarder indhenter jeg ofte informationer, viden og input hos mit faglige bagland i Revisorgruppen Danmark (naturligvis i anonymiseret form i de tilfælde, hvor det er relevant).”

Henrik Lundsgaard har i en mail af 27. marts 2024 bl.a. oplyst følgende:

”Til min skrivelse af 12. januar 2024 var vedlagt en liste med udtræk over navnene på de selskaber, hvor jeg har underskrevet revisionspåtegning i 2023. Koncernregnskaberne er markeret med gult. Der er alene tale om danske koncerner med danske datterselskaber, som aflægger regnskab efter den danske årsregnskabslov.”

De markerede selskaber i listen over selskaber var Ejner Hessel Holding A/S, Pnbn Holding ApS og Lars Rosgaard Holding ApS. Det er oplyst, at disse selskaber ikke kan sammenlignes med O. W. Bunker-koncernen.

Efter det af revisorerne om dem oplyste, er det landsrettens vurdering, at ingen af revisorerne således har et *indgående* kendskab til revision af børsnoterede virksomheders koncernregnskaber, herunder *IFRS-standarderne*. De kan således ikke udpeges som skøns mænd i sagen, og det gør ingen forskel i denne vurdering, at revisorerne selv har oplyst, at de har de fornødne faglige kvalifikationer.

Sagen er – sammen med de øvrige sager i O. W. Bunker-komplekset – berammet til hovedforhandling i 2025. Sagerne blev under hensyn til problemerne med at finde skøns mænd omberammet fra at begynde i oktober 2024 til at begynde i januar 2025.

Såfremt FSR skulle anmodes om at fremkomme med andre forslag til skønsmænd, ville den tid, der skal gå hermed, samt den tid, som disse skønsmænd skulle bruge på at fremkomme med skønserklæring tillige med evt. supplerende syn og skøn samt den tid som parterne skulle bruge på at sætte sig ind i skønserklæringen, indebære, at sagerne formentlig først kan hovedforhandles i 2026. Heroverfor står, at sagen B-2633-17 (Konkurssagen) blev anlagt i 2017 og således verserer nu på syvende år, hvorved bemærkes at andre sager i O. W. Bunker komplekset er ældre. Parterne har et krav på, at sagen behandles indenfor rimelig tid, og det påhviler landsretten at sikre, at dette sker.

Under disse omstændigheder findes der heller ikke grundlag for at omberamme sagen/sagerne.

Landsretten finder derfor, at afgørelsen om syn og skøn ved 2 skøns- mænd, der udpeges efter forslag fra FSR, må omgøres under hensyn til de ændrede omstændigheder, hvorefter det ikke er muligt at finde habile skønsmænd, således at sagerne fremmes uden afholdelse af syn og skøn.

Thi bestemmes :

Landsrettens afgørelse om syn og skøn i sagerne B-2633-17 (Konkurssag 1) ... ved 2 skønsmænd, der udpeges efter forslag fra FSR, omgøres således, at sagerne gennemføres uden afholdelse af syn og skøn."

Anbringender

O.W. Supply & Trading A/S under konkurs har anført navnlig, at landsrettens kendelse ikke er i overensstemmelse med retten til bevisoptagelse, idet landsretten har afskåret konkursboet fra syn og skøn i en situation, hvor landsretten tidligere har godkendt de spørgsmål, der ønskes besvaret.

De krav, som landsretten stiller til skønsmændenes kvalifikationer for besvarelse af konkursboets spørgsmål, er højere end de krav, der efter de revisionsfaglige standarder og den revisionsretlige regulering gjaldt for de revisorer, hvis arbejde der er genstand for syn og skøn.

Kvalifikationskravene vedrørende skønsmændenes kendskab til børsnoterede virksomheders koncernregnskaber har alene betydning for besvarelsen af Deloitte's spørgsmål. Fastholdelse af disse kvalifikationskrav vil medføre, at konkursboet afskæres fra at gennemføre sin bevisførelse om Deloitte's ansvarspådragende adfærd.

For så vidt angår besvarelsen af konkursboets 24 spørgsmål forudsætter besvarelsen af 13 spørgsmål alene besiddelse af den viden, som enhver godkendt revisor skal have, mens besvarelsen af de resterende 11 spørgsmål kræver IFRS-faglig kundskab. Konkursboets spørgsmål kan besvares af de to personer, som landsretten agtede at udpege som skøns mænd.

Den påkærede kendelse indebærer en ændring af retstilstanden om, hvornår en sag ikke anses for at blive behandlet inden for rimelig tid efter Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 6. Det anførte skal bl.a. ses i lyset af, at sagsbehandlingstiden ikke kan tilskrives konkursboet, men derimod de indkæredes protest mod syn og skøn.

OW Lux S.á r.l. og Altor Fund II GP Limited har anført navnlig, at landsretten i medfør af retsplejelovens § 222 kan omgøre en tidligere beslutning om syn og skøn.

Det er retten, der udpeger skøns mændene, jf. retsplejelovens § 198, stk. 3. Landsretten har forberedt denne sag i godt 8 år og har et solidt grundlag for at vurdere, hvilke kvalifikationer skøns mændene bør have.

Skøns mændene bør have et indgående kendskab til revision af børsnoterede virksomheders koncernregnskaber, herunder IFRS-standarderne, hvilket omfatter ikke kun teoretisk kendskab, men også praktisk erfaring, herunder erfaring der så vidt muligt er sammenlignelig med O.W Bunker-koncernen før konkursen.

De to skøns mænd, der stod tilbage efter 11 måneders forsøg på at finde egnede skøns mænd, opfyldte ikke de stillede kvalifikationskrav.

Konkursboet accepterede i det hele fastsættelsen af kravene til skøns mændene, idet landsrettens beslutning af 14. februar 2023, hvor skøns mændenes kvalifikationskrav blev stillet, ikke blev søgt kæret eller ændret.

Sagen vil ikke blive behandlet inden for rimelig tid, hvis der efter Højesterets afgørelse i det foreliggende kæremål skal igangsættes en ny proces vedrørende et alternativt syn og skøn.

Kæremålet er reelt et udtryk for en begæring om et nyt syn og skøn, der er anderledes end det syn og skøn, som landsretten oprindeligt tillod, men som ikke kunne gennemføres.

Altor Equity Partners A/S har anført navnlig, at såvel beslutningen om at udmelde syn og skøn som den senere beslutning om, at sagerne skal gennemføres

uden syn og skøn, er beslutninger af procesledende karakter, som kan omgøres med hjemmel i retsplejelovens § 222.

Retten til bevisoptagelse ved syn og skøn kan vige for andre hensyn, herunder hensynet til sagens fremme.

Kompetencen til at fastsætte kravene til skønsmændenes kvalifikationer ligger hos retten, og det tilkommer retten at afgøre spørgsmålet, når parterne er uenige herom.

Det må lægges til grund, at det ikke med de vedtagne kvalifikationskrav er muligt at finde habile og egnede skønsmænd. Landsretten har derfor været berettiget til at omgøre beslutningen om syn og skøn.

Det bestrides, at det er muligt at udskille en del af de af landsretten godkendte spørgsmål til besvarelse af skønsmænd, der ikke besidder de af landsretten fastsatte kvalifikationer.

Hensynet til at undgå yderligere omberømmelse af hovedforhandlingen er et legitimt hensyn i en situation som den foreliggende, hvor der ikke er udsigt til at finde habile skønsmænd med de af landsretten fastsatte kvalifikationer.

Den påkærede kendelse er fuldt forenelig med Højesterets praksis om Menneskerettighedskonventionens artikel 6 om bl.a. retten til en rettergang inden en rimelig frist.

A og B har anført navnlig, at perioden fra anmodningen om syn og skøn den 19. juli 2019 til i dag, hvor der reelt ikke har været nogen fremdrift i sagen, i sig selv udgør en krænkelse af Menneskerettighedskonventionens artikel 6 om bl.a. retten til en rettergang inden en rimelig frist, jf. Menneskerettighedsdomstolens dom af 22. januar 2009 i sag 247/07 (Christensen mod Danmark). Dette gælder, uanset hvem den manglende fremdrift kan tilskrives.

Der er ikke grundlag for at tilsidesætte den samlede skønsmæssige afvejning, der ligger bag landsrettens afskæring af yderligere forsøg på at etablere et syn og skøn i sagen på dette meget sene tidspunkt.

Boet efter C har anført navnlig, at endnu en omberømmelse og dermed udsættelse af hovedforhandlingen vil være i strid med Menneskerettighedskonventionens artikel 6, stk. 1, idet der ved yderligere udsættelse ikke vil være tale om en rettergang inden en rimelig frist.

Deloitte Statsautoriseret Revisionspartnerselskab har anført navnlig, at der ikke er grundlag for at tilsidesætte landsrettens kendelse af 17. april 2024, som er

den naturlige følge af, at det har vist sig umuligt at finde egnede og habile skønsmænd inden for de rammer, der er fastlagt i samspil mellem parterne og landsretten.

Der er ikke grundlag for at lempe kvalifikationskravene til skønsmændene, som er fastsat efter en kontradiktorisk proces. En lempelse vil føre til en skønrapport med ingen eller væsentlig forringet bevisværdi, og der vil derfor være tale om et overflødigt syn og skøn. Kvalifikationskravene er nødvendige for besvarelsen af det samlede skønstema.

Konkursboets principale påstand kan ikke tages til følge, fordi den reelt forudsætter, at Højesteret ændrer en række af landsrettens kendelser om fastlæggelse af rammerne for syn og skøn, som ikke er til prøvelse under nærværende sag, og fordi påstanden strider mod kontradiktionsprincippet.

Landsrettens kendelse er afsagt i overensstemmelse med landsrettens forpligtelse til at fremme sagen og parternes ret til at få sagen behandlet inden for rimelig tid. Kendelsen ændrer ikke retstilstanden for, hvornår en sag er afgjort inden for rimelig tid.

F har anført navnlig, at det er relevant at få besvaret konkursboets spørgsmål 1-24. De revisorer, som er foreslået af FSR, er kvalificerede til at besvare disse spørgsmål.

Sagens behandling ved landsretten har, henset til sagens kompleksitet og omfang, ikke haft en sådan tidsmæssig udstrækning, at sagen ikke vil kunne behandles inden for rammerne af Menneskerettighedskonventionens artikel 6. Hertil kommer, at flere af de indkærede selv har bidraget til, at sagsbehandlingstiden ved landsretten har været langvarig. Der er derfor heller ikke af hensyn til sagsbehandlingstiden anledning til at afskære en besvarelse af de omhandlede spørgsmål.

Højesterets begrundelse og resultat

O.W. Supply & Trading A/S under konkurs (konkursboet) anlagde den 23. december 2016 sag ved Retten i Aalborg mod en række sagsøgte, der også er indkæret i denne sag. Sagen blev henvist til Østre Landsret.

Konkursboet har i hovedsagen nedlagt påstande over for de sagsøgte om en samlet betaling på ca. 1,2 mia. kr. Sagen angår bl.a., om Deloitte Statsautoriseret Revisionspartnerselskab (Deloitte), som var O.W. Bunker-koncernens revisor, udførte sit revisionsarbejde korrekt.

Ved landsrettens kendelse af 10. juli 2020 blev konkursboets anmodning om tilfaldelse til syn og skøn taget til følge.

Den 22. december 2022 afsagde landsretten kendelse om skønstemaets udformning, herunder i hvilket omfang spørgsmål stillet til skønsmændene af henholdsvis konkursboet og Deloitte skulle afvises eller tillades.

Den 14. februar 2023 besluttede landsretten, at FSR – danske revisorer (FSR) skulle anmodes om at udpege to mulige skønsmænd, og at de kvalifikationskrav, som skønsmændene skulle opfylde, var, at de ”skal have indgående kendskab til revision af børsnoterede virksomheders koncernregnskaber, herunder IFRS-standarderne”.

Den 19. maj 2023 godkendte landsretten det endelige skønstema af 15. maj 2023, der indeholdt konkursboets spørgsmål 1-24 samt Deloittes spørgsmål VIII A.1-VIII F.2.

Da det ikke lykkedes at finde habile skønsmænd, som opfyldte de nævnte kvalifikationskrav, blev sagens parter enige om på ny at anmode FSR om at foreslå skønsmænd, idet det nu ikke forudsattes, at disse kandidater havde kendskab til revision af koncernregnskaber, som aflægges af PIE-selskaber (Public Interest Entity), hvilket bl.a. omfatter børsnoterede selskaber. Samtidig var parterne enige om, at når nye skønsmænd var bragt i forslag, ville parterne ”tage stilling til, hvorvidt de mener de foreslåede kandidater konkret besidder de nødvendige faglige kvalifikationer”.

I forlængelse heraf foreslog FSR tre mulige skønsmænd, hvorefter landsretten meddelte sagens parter, at retten agtede at udpege statsautoriseret revisor Jonas Bødker-Iversen og statsautoriseret revisor Henrik Lundsgaard som skønsmænd, og landsretten anmodede parterne om deres eventuelle bemærkninger hertil.

Deloitte gjorde indsigelse mod, at de nævnte revisorer blev udpeget som skønsmænd.

Den 17. april 2024 afsagde landsretten den påkærede kendelse om, at afgørelsen om syn og skøn omgøres, således at sagen fremmes uden afholdelse af syn og skøn.

Kæresagen angår, om landsretten var berettiget til at træffe den nævnte afgørelse.

Af landsrettens kendelse af 17. april 2024 følger bl.a., at landsretten ikke fandt grundlag for at lempe de kvalifikationskrav, der var fastsat i landsrettens kendelse af 14. februar 2023, at landsretten vurderede, at opfyldelse af disse kvalifi-

kationskrav "er af betydning i en ikke uvæsentlig del af spørgsmålene til skøns-mændene", og *at* de skønsmænd, der senest var bragt i forslag af FSR, ikke opfyldte kvalifikationskravene.

Endvidere bemærkede landsretten, *at* såfremt FSR skulle anmodes om at fremkomme med andre forslag til skønsmænd, ville sagen, der som nævnt er anlagt i december 2016, formentlig først kunne hovedforhandles i 2026, og *at* hensynet til, at sagen behandles inden for rimelig tid, under disse omstændigheder indelbar, at der ikke var grundlag for at omberamme sagen.

Da det ikke var muligt at finde habile skønsmænd, der levede op til de nævnte kvalifikationskrav, bestemte landsretten, at afgørelsen om at foretage syn og skøn måtte omgøres, således at sagen skulle fremmes uden afholdelse af syn og skøn.

Højesteret finder efter de foreliggende oplysninger ikke grundlag for at tilsidesætte landsrettens vurdering af, hvilke kvalifikationskrav der skal stilles til de skønsmænd, som skal besvare konkursboets og Deloittes spørgsmål, der er indeholdt i skønstemaet af 15. maj 2023. Det bemærkes herved, at konkursboet for Højesteret har givet udtryk for, at en besvarelse af Deloittes spørgsmål forudsætter kendskab til børsnoterede virksomheders koncernregnskaber.

Endvidere finder Højesteret efter de foreliggende oplysninger om de hidtidige bestræbelser på at finde egnede og habile skønsmænd, at der ikke er grundlag for at tilsidesætte landsrettens vurdering af, at det ikke var muligt at finde habile skønsmænd, der opfyldte de omhandlede kvalifikationskrav. Det bemærkes, at parterne for Højesteret ikke har gjort gældende, at landsrettens vurdering heraf skal tilsidesættes.

Højesteret finder herefter, at landsretten var berettiget til at omgøre afgørelsen om syn og skøn, således at sagen gennemføres uden afholdelse af et syn og skøn på grundlag af konkursboets spørgsmål 1-24 og Deloittes spørgsmål VIII A.1-VIII F.2.

Højesteret tager således ikke konkursboets subsidiære påstand til følge.

Efter konkursboets principale påstand og Fs påstand skal syn og skøn fremmes alene for konkursboets spørgsmål 1-24, således at konkursboets spørgsmål besvares af de to statsautoriserede revisorer, som landsretten agtede at udpege som skønsmænd.

Efter retsplejelovens § 197, stk. 1, har modparten til den part, som har begæret syn og skøn, som det klare udgangspunkt fri adgang til at stille sine spørgsmål

til skønsmanden. Efter § 197, stk. 2, kan retten dog under visse særlige betingelser afvise spørgsmål.

I denne sag har Deloitte benyttet sin ret til at stille spørgsmål til skønsmanden. Spørgsmålene har i vid udstrækning sammenhæng med konkursboets spørgsmål. Konkursboet havde ikke bemærkninger til Deloitte's spørgsmål, og landsretten godkendte skønstemaet af 15. maj 2023, der som nævnt også indeholdt Deloitte's spørgsmål.

Landsretten har således vurderet, at Deloitte's spørgsmål ikke skulle afvises, og Højesteret har efter de foreliggende oplysninger ikke grundlag for at tilside-sætte landsrettens vurdering.

Efter det anførte finder Højesteret, at der ikke kan foretages et begrænset syn og skøn baseret alene på konkursboets spørgsmål 1-24 af skønsmænd, der ikke opfylder de kvalifikationskrav, som landsretten har stillet. Højesteret tager derfor ikke konkursboets principale påstand og Fs påstand til følge.

Højesteret stadfæster herefter landsrettens kendelse.

THI BESTEMMES:

Landsrettens kendelse stadfæstes.

I kæreomkostninger for Højesteret skal O.W. Supply & Trading A/S under konkurs betale:

I alt 8.000 kr. til OW Lux S.á r.l. og Altor Fund II GP Limited.

8.000 kr. til Altor Equity Partners A/S.

I alt 10.000 kr. til A og B.

10.000 kr. til boet efter C.

8.000 kr. til Deloitte Statsautoriseret Revisionspartnerselskab.

Omkostningsbeløbene skal betales inden 14 dage efter denne kendelses afsigelse og forrentes efter rentelovens § 8 a.